

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תרומה

(חלק בו שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תרומה ג

והקשה במשנה למלך: הלא הספק (שבברייתא) אינו אלא „בקרא דוב-מנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתורי' ופרחי' דמיירי בגופה של מנורה, אבל בכפתורים ופרחים בששת הקנים „שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח“ לא מספקא לי' אי בעינן משוקדים כיון דהפסיק [בתיבות] בקנה האחד בין משוקדים לכפתור ופרח, דאי לא תימא הכי הו"ל למימר שלשה גביעים בקנה האחד משוקדים כפתור ופרח – ומהו שכתב הרמב"ם „הכל משוקדים“? והניח בצריך עיון.

ב. קושיא זו הקשה המב"ט⁶, ותרין ע"פ פירוש התוס' בטעם הדבר ש„משוקדים“ הוא כתוב ש„אין לו הכרע“, שהספק הוא „משום דאיכא אתנחתא בגביעים ובמנורה ארבעה גביעים ומשמעו משוקדים כפתורי' ופרחי', וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים דכתיב שלשה גביעים משוקדים, ולהכי אין לו הכרע“. והיינו, שמה שאמרו ש„אין לו הכרע“ הוא מצד הסתירה שבין שני הכתובים – שמן הכתוב דששת הקנים מוכח ש„משוקדים לא קאי אלא אגביעים“, ואילו הכתוב „ובמנורה ארבעה גביעים“ („דאיכא אתנחתא בגביעים“) „משמעו משוקדים כפתורי' ופרחי'“.

א. בנוגע לצורת המנורה כתיב בפרשתנו: שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח גו' כן לששת הקנים גו' ובמנורה „גופה של מנורה“⁷ – קנה האמצעי ארבעה גביעים משוקדים כפתורי' ופרחי'.

וכתב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה⁸ (לאחר שמנה את מספר הגביעים הכפתורים והפרחים, הן של „קנה המנורה“ (הקנה האמצעי) והן של „ששת הקנים“): „והכל משוקדים כמו שקדים בעשיתן“.

ועל מה שכתב „והכל“ (דהיינו כל הגביעים הכפתורים והפרחים שבמנורה) משוקדים – הביא בכסף משנה (מהר"י קורקוס): כתב כן רבינו מדאמרינן בפרק הוציאו לו⁹ ה' מקראות אין להם הכרע ואחד מהם משוקדים „ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים כפתורי' ופרחי'“¹⁰ דמספקא לן אי קאי אגביעים או אכפתורי' ופרחי', ולכך מפרש אתרווייהו דמספקא עבדינן כולהו משוקדים, שאף אם יעשו משוקדים ואין צריך להיות משוקדים אין בכך הפסד, אבל אם יניח מלעשות משוקדים אם צריך משוקדים איכא קפידא.

(1) כה, לג"ל.

(2) ל' רש"י עה"פ. ועוד.

(3) פ"ג ה"ב.

(4) יומא נב, סע"א ואילך (הובא בפרש"י

פרשתנו עה"פ).

(5) פרש"י פרשתנו שם ויומא שם, ב. וראה

לקמן בפנים סעיף ב – שכתב בכ"כ מקומות.

(6) קרית ספר על הרמב"ם כאן. וראה עד"ז

בהר המורי' על הרמב"ם. חזון עובדי' (ליוורנו,

תקמ"ז) עה"ת פרשתנו (עז, ד ואילך). ועוד.

(7) יומא שם ד"ה שאת.

וכיון שכן – „עבדינן לכולהו דקני המנורה נמי משוקדים . . דמאי שנא מנורה גופא מקני מנורה . . אי כולהו גביעים כפתורים ופרחים דמנורה בעו משוקדים משום דאין הכרע אהיכא קאי, הכי נמי כולהו דקנים בעו משוקדים”.

אבל לכאורה אין פירוש זה מובן:

להמבייט נמצא, שמצד הסברא „דמאי שנא מנורה גופא מקני מנורה” נולד ספק („אין לו הכרע”) בשני הכתובים⁸

[וכמו שכתב שם, שאם נאמר ש„משוקדים דמנורה לא קאי אלא אכפתורי ופרחי”, נצטרך לדחוק ולפרש כן גם בכתוב „שלשה גביעים משוקדים בקנה האחד כפתור ופרח”, דקאי משוקדים אסיפ” דקרא דכפתור ופרח”]

ולכן, לפי ביאור הכסף משנה (ממהרי”ק) „דמספיקא עבדינן כולהו משוקדים” – צריך לעשות „הכל משוקדים”, הן במנורה עצמה והן בששת הקנים, כיון שהספק הוא בשני הכתובים, כנ”ל.

אבל דוחק גדול לומר כן: (א) וכי מצד הסברא ד„מאי שנא כו” נדחוק ונפקיע את הפסוק „שלשה גביעים גוי” מפשוטו¹⁰?! (ב) בכמה מקומות –

(8) וכן משמע בשיח יצחק ליומא שם.

(9) ונוסף לזה: לפי פירושו שאפשר לפרש (בדוחק עכ”פ) ד„משוקדים” (שבשני הפסוקים) קאי או אלפניו או אלאחריו – לכאורה, הדרא קושיית התוס’ למקומה, „אמאי לא דרשינהו להו לפנייהם ולאחרייהם כמו בנשך ובמרבית” (ועוד)? וראה לקמן הערה 18.

(10) משא”כ בפסוק השני, אף ד„איכא

בירושלמי¹¹, בברייתא דמלאכת המשכן¹², במכילתא¹³ ועוד – מפורש¹⁴ שהספק הוא בפסוק (השני) „ובמנורה ארבעה גביעים משוקדים גוי”¹⁵.

ולכאורה צריך לומר, שבכתוב הראשון „שלשה גביעים משוקדים גוי”

אתנחתא בגביעים” – אא”פ ללמוד ולהכריע (לדעת התוס’) מפסוק הטעמים, דאל”כ אפשר לפשוט הספק בשאר ד’ המקראות (ראה שיח יצחק ליומא שם ולהגיגה ו, ב (וש”ג). ועוד).

(11) ע”ז פ”ב ה”ז.

(12) פ”י.

(13) בשלח יז, ט. וכן בתנחומא שם.

(14) וכהובא בהר המור” שם (ונפרך תי’ התו”ת פרשתנו כאן).

ומה שמתרץ ד„אולי ס”ל לרבינו דבקים ליכא לאסתופקי כלל וקאי וודאי אגביעים ואכפתור . . וכמו שהקשו התוס’ כיומא שם [ראה לעיל הערה 9] . . אבל כאן דאיכא אתנחתא ספוקי מספקא להו” – צע”ג, שהרי גבי קנים הפסיק הכתוב ע”י התיבות „בקנה האחד”, ומדוע נאמר דנדרש גם אלאחריו (וקושיית התוס’ היא רק בהפסוק דגופה של מנורה)?

ולהעיר מפ” הנחלת יעקב (על פרש”י פרשתנו כאן) ב„אין לו הכרע” – „אם הגביעים בלבד היו משוקדים כמו שאר קנים ולא הכפתורים ופרחים וקאי משוקדים אלמעלה בלבד או דקאי גם אלמטה וגם הכפתורים ופרחים היו משוקדים ומעלה יתירה ה’ לקנה האמצעי”. וראה גם נזר הקודש (השלם) לב”ר פ”פ, ה. מלב”ם פרשתנו כאן.

(15) ודוחק לומר שהביאו הפסוק השני רק משום שהספק נולד ע”י פסוק השני (הסותר הפסוק שלפניו) – ולהעיר שזוהי נפק”מ להלכה (ראה ברייתא דמלאכת המשכן) באיזה חלק מהמנורה חל הספק.

(*) משא”כ לדעת הריטב”א יומא שם „דאלו השתא דאיכא פסוקא דקראי והפסק טעמים נתברר ספיקו”. וראה יד מלאכי כלל רעה. וכבר שקוט”ס בזה – ראה שדי חמד כללים מעי’ חיות כלל צ”ח (וש”ג). ועוד. ואכ”מ.

אינו אלא בפסוק הב' (כנ"ל) – הרי יש סברא לדמות ולקשר (בתור הוכחה) את הכתוב השני עם הראשון (כי „מסתברא שיהיו שווין“), ולכן סבירא לי' להרמב"ם, שכשם שעושין „הכל משוקדים“ בגופה של מנורה (מהטעם ש„אינו לו הכרע“), כן עושין הכל משוקדים בששת הקנים („אף דהפסוק לא חייב כך“) – „כדי להשוותן“ (מאחר ש„אין קפיידא בהוספה“).

אבל גם תירוץ זה צריך עיון גדול: האמנם די בסברא זו ד„כדי להשוותן“ לַחֲדָשׁ דין ש„הכל משוקדים“, גם במקום „דהפסוק לא חייב כך“²⁰ (ובפרט שלא הקדים הרמב"ם „וראה לי“ וכיו"ב) – הלא לכאורה חידוש שכזה בהלכה זקוק למקור?²¹

ד. ויובן בהקדם הביאור בברייתא הנ"ל („תניא איסי בן יהודה“) ש„משוקדים“ הוא כתוב ש„אין לו הכרע“, דלכאורה:

איך יעלה על הדעת, שהכתוב מודיענו דין באופן שאין לו הכרע – כך שיתהווה ספק ולא נדע כיצד יש לקיים את המצוה?²²

של מנורה שהתחיל²³ – לכאורה דוחק גדול ביותר.

(20) ואינו דומה לדברי הכס"מ (מהרי"ק), דשם מוכרח לעשות שניהם מחמת הספק, „מספיקא עבדינן כולהו משוקדים“.

(21) ודוחק לומר דנלמד מברייתא דמלאכת המשכן שהובאה בהערה 19.

(22) אפילו לא ביאור בתושב"ע פ' (שה"צ"ל קבלה בזה וכו'). ולהעיר מריטב"א הנ"ל שוה"ג להערה 10.

אין כל ספק ש„משוקדים“ קאי רק על הגביעים (מצד ההפסק ד„בקנה האחד“ לפני „כפתור ופרח“) [וכדייק הלשון בתוס'¹⁶: וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים – ולא כתבו (כלשונם לעיל מינ') „משמעו“];

והספק (גם להתוס'¹⁶) אינו אלא בכתוב השני, דהיינו: אם „משוקדים“ קאי על „כפתור גו“, כדמשמע מזה „דאיכא אתנחתא בגביעים“ (ודלא כבששת הקנים שהגביעים הם משוקדים), או שנאמר ש„משוקדים“ קאי על הגביעים¹⁷ כי כן למדים מהכתוב שלפני זה, ששם „מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים“¹⁸.

והדרא קושיא לדוכתא: מפני מה יש לעשות גם את הכפתורים והפרחים של ששת הקנים משוקדים?

ג. יש מפרשים¹⁹, שאע"פ שהספק

(16) והרי המל"מ מביא דא"י (דבפסוק הראשון אין ספק) מדברי התוס'. וכן משמע (שמפרש כן בתוס') בנחלת יעקב וחת"ס עה"ת פרשתנו כאן. וראה גם משכיל לדוד כאן. ועוד.

(17) ראה הערה 10.
(18) ולכן אא"פ לדרוש אלפניו ואלאחריו (ראה הערה 9) – כי לפי הסברא שנלמד מפסוק שלפני זה (מפני שגוף המנורה צ"ל שווה לששת הקנים) – יש לעשות וכן הגביעים משוקדים (כמו ששת הקנים ש„מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים“). וראה לעיל הערה 14.

(19) מעשה רקח על הרמב"ם. ותי"ז עדי"ז הובא בחזון עובדי' שם (והקשה עליו). וראה גם מלבי"ם כאן (ומביא מברייתא דמלאכת המשכן ספ"י „ונרותיהן שוות והן דומות זו לזו“).

ומ"ש במעשה רקח שם עוד תי" – „משום דתחילת דין זה (ברמב"ם) אגופה של מנורה קאי .. וסיים (ברמב"ם) והכל משוקדים דקאי לגופה

[בשלמא בשאר ד' המקראות – שאת . . מחר ארור וקם" – אין הדבר נוגע אלא לידיעת פירוש הכתוב; אבל ב"משוקדים" הרי זה ציווי באופן עשיית המנורה²³].

וצריך לומר (לכאורה) ש"אין לו הכרע" אין פירושו שמלכתחילה ובעצם לא הכריעה התורה בדבר זה, דבודאי נאמר בתורה לעשות את המנורה באופן מסוים וכן עשה אותה משה בפועל – והספק ("אין לו הכרע") נולד רק לאחר זמן.

וא"כ עולה השאלה: מאחר שבכל עת היתה מנורה במשכן ומקדש – אימתי (וכיצד) נולד ספק זה?

לכאורה ה' אפשר לומר, שהספק נתהווה בזמן גלות בבל – ע"ד דברי הגמרא שם (לפני זה)²⁴ בנוגע לאמה טרקסין, אשר (רק) "במקדש שני" "איסתפקא להו לרבנן בקדושתו אי כלפנים או כלחוץ" (ויסוד הספק²⁵ בשאלה בפירושו של פסוק²⁶ ("ודביר גוי") – אי קאי אלפניו או אלאחרי²⁷).

אבל נוסף על הדוחק שבדבר – שהרי בין העולים עם עזרא היו "ורבים

מהכהנים גו' הזקנים אשר ראו את הבית הראשון"²⁸ –

הרי עוד ועיקר: לא אישתמיט בשום מקום לומר, שה' שינוי בצורת המנורה בין בית ראשון לבית שני, ודוקא בבית שני ה' "הכל משוקדים"²⁹!

[גם אין לומר שהספק נולד רק אצל איסי בן יהודה (או בזמנו) –

(דנוסף לזה שיש מקום לחקור אם בזמנו – בהיותו תנא³⁰ – כבר נשכחה צורת המנורה, וגם לא ה' באפשר לברר הדבר³¹ – הרי עוד ועיקר)

לפי זה הרי אין מקום לבאר את פסק הרמב"ם ("והכל משוקדים") במנורת בית המקדש, על יסוד המאמר "אין לו הכרע" – ספק אשר ע"פ הנ"ל נולד רק לאחר החורבן³²].

(28) עזרא ג, יב. וראה מצו"ד שם.

(29) ע"ד המובא ביומא שם ב"אמה טרקסין". וכן בעוד כמה ענינים (לדוגמא – מדות פ"ג מ"א. ועוד).

(30) שהרי הובא בברייתא. וראה יפה עינים יומא שם. סדר הדורות ע' איסי בן עקיבא. (31) להעיר מאד"נ (פמ"א, יב): ומנורה . . עדיין מונחין ברומי. ובשבת (סג, ב. וש"ג) "אני ראתיו (הציץ) בעיר רומי וכתוב כו" (וראה לקמן ע' 200 ואילך).

(32) ולכאורה דוחק גדול לומר שסתימת ל' הרמב"ם "והכל משוקדים" הוא פסק רק היאך לעשות המנורה לעת"ל בביהמ"ק השלישי (ועפ"מ בהקדמת הרמב"ם לפיה"מ שה"תועלת" בלימוד מס' מדות היא כדי לידע איך לבנות מקדש הג') – ובפרט שאז לכאורה לא שייך ספק בזה, וכמחז"ל (יומא ה, ב – בכגון דא) "אהרן . . ומשה עמהם". וראה תו"ט (בהקדמתו למס' מדות): כשנזכר לבנות בנין העתיד יגלה הקב"ה עינינו כו'.

(23) ודוחק גדול לתרץ שזהו מפני שלפועל המנורה "נעשית מעצמה" (תנחומא בהעלותך ג (ועוד). פרש"י פרשתנו כה, לא).

(24) יומא נא, ב ואילך. וראה רמב"ם הל' ביהמ"ב פ"ד ה"ב.

(25) שם נב, סע"א – וע"ז הובאה הברייתא ד"חמשה מקראות כו".

(26) מ"א ו, יט.

(27) וכן מצינו בעוד כמה ענינים ש"שכחום" מחמת גלות (ראה מגילה ג, א. ובכ"מ).

ועד"ז יש לשאול בפלוגתא בית שמאי ובית הלל³⁶ בציצית – „כמה חוטין הוא נותן” – מה היתה המסורה, שלפי קיימו ישראל מצות ציצית מזמן משה רבינו ואילך והלאה – בלי הפסק?

[ועוד].

אבל, יהי אשר יהי הביאור באפשרויות הספיקות בשקלא וטריא הנ"ל³⁷, אין הדבר מיישב את השאלה בנדון דידן בענין המנורה: הלא המנורה שעשה משה [שהיתה כתבנית „אשר³⁸ אתה מראה בהר³⁹”]: היתה קיימת במשך מאות שנות קיומו של הבית הראשון^{39*} באופן שצורת המנורה היתה גלוי וידועה בדיוק [וכאמור

ה. והנה ידועה השקלא וטריא בענין המצוות שנתקיימו בכל עת מזמנו של משה רבינו ואילך – איך נולדו בהן ספיקות ומחלוקות באופן קיומן³³?

[ומהדוגמאות המפורסמות – פלוגתת רש"י ור"ת בתפילין, דלכאורה אינו מובן: איך שייכת מחלוקת בזה – הלא אפשר (וצריך) ה' לברר דבר זה בקלות ע"י שיעיני החולקים בתפילין של אבותיהם לראות אם הם מסודרים לפי דעה זו או לפי זולתה?]

וידוע הביאור בזה³⁴, שפלוגתא זו לא בזמן רש"י ור"ת נתעוררה, אלא ב' השיטות הללו התקיימו גם בדורות שלפניהם (ובהתאם לשיטות אלו היו בפועל ב' אופנים בתפילין).

אבל השאלה במקומה עומדת: מאחר שישאל מניחים תפילין מזמן משה רבינו³⁵, הרי לכאורה בהכרח שתהי' בזה מסורה מאב לבנו כו' מאז דורו של משה, וא"כ איך נתהוותה בזה פלוגתא אפילו בזמן הכי קדום?

(33) ע"ד קושיית הירושלמי (שבת פ"ט ה"א. פסחים פ"ו ה"א) בהא דנתעלמה הלכה מבני בתירא אם פסח דוחה שבת – „והלא א"א לשני שביעית שלא חל י"ד להיות בשבת” [והתי' „כדי ליתן גדולה להלל” – צ"ע לכאורה, שהרי זה ש"נעלם ונשכח מכל ישראל” (קה"ע שם) איך נעשה הפסק בפעם שלפנ"ו – הוא נס יוצא מגדר הטבע לגמרי, והרבה דרכים למקום ליתן גדולה להלל. – נת' בההתועדות, ובארוכה בשיחות י"א ניסן ואחש"פ תשל"ו].

(34) ראה שו"ת מן השמים ס"ג (ובהערות הר"ר מרגליות שם). אות חיים ושלום הל' תפילין סל"ד סק"ב ואילך. תו"ש מילואים לפ' בא (כרך י"ב) סמ"ד. וז"ל.

(35) אלא שיש"א שלא נתחייבו בתפילין במדבר (נסמן בתו"ש שם סי' מ – ע' רמט).

(36) מנחות מא, ב.

(37) וראה הנסמן בסוף הערה 33.

(38) פרשתנו כה, מ. ושם ט: ככל אשר אני מראה אותך גו' ואת כתבנית כל כליו. ולהעיר מפרש"י שם: וכן תעשו – לדורות . . ומנורות . . שעשה שלמה כתבנית אלו (וברמב"ן שם פליג. וראה השקו"ט במפרשים שם. וראה לקו"ש חכ"א ע' 170 הערה 46. ואכ"מ).

(39) שזמה מובן, שגם את"ל שב"ד לאחרי זמן משה יכול לחלוק על פס"ד ולא (ב"ד ד) משה בדבר התלוי בלימוד באחת מן המדות שהתורה נדרשת בה

– כדמשמע מפסק הרמב"ם (הל' ממרים פ"ב ה"א) שבזה אין צריך ב"ד גדול מחבירו בחכמה ובמנין (ראה שם ה"ב. וראה במפרשי שם), ומקורו ממצו"ל (ר"ה כה, ריש ע"ב) „שקל הכתוב שלשה . . כמשה בדורו”. וראה סדר הדורות (ד"א תתקל) הסיפור דר"ת ומשה (בנוגע לתפילין)

ש„אמר משה טעית” (ע"ש באורך) – מ"מ, במנורה של משה שנעשית כתבנית שנראית בהר כו', מובן שלא שייך לשנות כו'.

(39*) דהעשר מנורות שעשה שלמה (דה"ב ד, ז) היו בהוספה למנורה של משה (ראה מנחות צח, ב ואילך. ברייתא דמלאכת המשכן שם. ועוד).

לעיל – לא אשתמיט בשום מקום לומר שנתהווה בזה ספק, אפילו לא בזמן גלות בבל].

ו. ויש לומר הביאור בזה – דהיא הנותנת:

188

ב' השאלות האמורות בענין „אין לו הכרע” – (א) איך יתכן שציווי השם שבמנורה ייאמר דוקא באופן שיגרום לספק איך לנהוג הלכה למעשה; (ב) אפשר ה' לברר את הספק ע"י המנורה – שעשה משה –

מכריחות לומר שבפועל במנורת משה היו „הכל משוקדים” (לא מחמת ספיקא ולחומרא, אלא) מצד הדין וההלכה (מטעם המבואר לקמן סעיף ז).

ו„אין לו הכרע” אין פירושו ספק בדין (אלו מחלקי המנורה צ"ל משוקדים), אלא בפירוש הכתובים בלבד (ודוקא עפ"י יומתק שזהו בדיוק כשאר ארבעת המקראות⁴⁰, כנ"ל ס"ד): אם תיבת „משוקדים” קאי למעלה או למטה – אבל בפועל היתה המנורה „הכל משוקדים”.

ונמצא שפסק הרמב"ם „הכל משוקדים” אינו תוצאה של חומרא בספק („אין לו הכרע”) שנולד בזמן מן הזמנים, אלא ענין של הלכה קבועה; ומקורו של פסק זה הוא מכך שהכתוב „אין לו הכרע”, שזה מכריח לומר ש„הכל משוקדים”, כנ"ל.

ז. וההסברה בזה:

הענין ד„משוקדים” אינו דין בצורת

המנורה [שעל כותלי הגביעים כו'] צריכות להיות „בליטות”^{40*} בציר של שקדים⁴¹ – כשם שבמנורה צ"ל גביעים (כפתורים ופרחים) – כי אם כמו שדייק הרמב"ם בלשונו: „והכל משוקדים כמו שקדים בעשייתן”, היינו שזהו דין באופן עשיית המנורה. וכמו שביאר הרמב"ם בפירוש המשניות^{41*}: „משוקדים . . מלאכה ידועה אצל אומני הנחושת שהן מכין בפטיש כו' כולו שקדים שקדים והוא מעשה מפורסם אין צריך לבאר”.

כלומר: מאחר שהגביעים כו' הם לנוי המנורה (כמו שכתב רש"י⁴² „לא היו בה אלא לנוי”), על כן צוותה תורה שיעשה הדבר באופן של „משוקדים”, שהוא מעשה אומנות שעל ידו נעשה ציור הגביע וכו' בתכלית הנוי והיופי.

ומזה מובן, שלאחרי שגילתה התורה שלנוי המנורה דרוש מעשה אומנות באופן של „משוקדים” – אין מקום לחלק באותה המנורה בין הגביעים לכפתורים ופרחים: מילתא דפשיטא היא, שכל חלקי המנורה⁴³

(40*) ראה פיה"מ להרמב"ם שהובא לקמן בפנים. פי' הר"א בן הרמב"ם עה"ת ורשב"ם פרשתנו כאן (לג).

(41) כ"ה לדעת הרמב"ם שכ' „כמו שקדים” (וכן בפיה"מ שם). ועד"ז בראב"ע כאן בשם הגאון (הר"ס ג) „כדמות שקדים”. וראה הנסמן בהערה הקודמת. הרד"ק בס' השרשים (ע' שקד). ועוד.

– אבל בפרש"י עה"ת כאן „כתרגומו מצוירים היו כו'”. וראה לקו"ש ח"א ע' 143.

(41*) מנחות ספ"ג.

(42) פרשתנו (כה, לא) בנוגע לגביעים – וכש"כ הכפתורים ופרחים.

(43) ובזה יומתק מ"ש במפרשים הנ"ל (הערה 6, 19) דמצד הסברא צ"ל הכל בשווה.

צריכים להעשות ע"י מעשה אומנות זה.

ומה שהדבר נתפרש בכתוב רק בפרט א' דהמנורה (אם ב"גביעים" ואם בכפתורים ופרחים), אין הכוונה בזה לאפוקי שאר החלקים, אלא אדרבה: הכתוב בא ללמד מפרט זה על שאר הפרטים, כדמצינו בכמה מקומות.

[או באופן אחר קצת:

כיון ש"משוקדים" הוא ענין של נוי המנורה – חל בדרך ממילא חיוב לעשות את חלקי המנורה, "משוקדים" (לא רק מצד הציווי המפורש שבמנורה, אלא) גם מצד הציווי הכללי ד"זה⁴⁴ אֵלֵי וְאִנְוָהוּ" – דיו נאה כו', וד"כל חלב לה"⁴⁵, וכמו שמבאר הרמב"ם⁴⁶, ש"כל דבר שהוא לשם האֵל הטוב" (ועאכו"כ בנדון דידן, בענין כלי המקדש) צריך שיהי' "מן היפה המשובח ביותר . . מן הנאה והטוב"⁴⁷.

כלומר: בחיוב "משוקדים" יש שני דינים: א) חיוב "משוקדים" בתור ציווי פרטי במנורה – וציווי זה המובא בכתוב בפירוש⁴⁸ קאי או על הגביעים

או על הכפתורים ופרחים (באופן ש"אין לו הכרע"); ב) מצד הציווי הכללי ד"ואננהו", "כל חלב לה" – שמצד זה החיוב ד"משוקדים" הוא על הגביעים הכפתורים והפרחים בשווה – "הכל משוקדים"⁴⁹.

ועפ"ז מובן הטעם שענין זה, ש"משוקדים", "אין לו הכרע", הוא ספק רק בפירוש הכתובים, אבל אין בזה נפקא-מינה להלכה – מאחר שבכל אופן הדין דמשוקדים חל על כל פרטי המנורה.

[וגם לפי אופן הב' הנ"ל, שיש נפקא-מינה להלכה (לכאורה⁴⁹) – אם "משוקדים" הוא דין לעיכובא (מצד הציווי המפורש שבמנורה) או שאינו אלא חיוב לכתחילה⁵⁰ (מחמת זה אֵלֵי וְאִנְוָהוּ, כל חלב לה) –

מכל מקום, אי אפשר הי' לברר ע"פ המנורה שעשה משה את פירוש הכתוב שאין לו הכרע, כי אי אפשר הי' לדעת אלו חלקים הם "משוקדים" מצד הציווי (בכתוב שבמנורה), ואלו – מצד החיוב הכללי⁵¹.

ובדרך ממילא מיושבת קושיית המשנה למלך על מה שכתב הרמב"ם "הכל משוקדים" גם בנוגע לשת

(44) בשלח טו, ב. שבת קלג, ב. וצ"ג שלא הביאו הרמב"ם. וידועה השקו"ט אם הוא חיוב דאורייתא או רק דרבנן – ראה שד"ח כללים מע' זי"ן כלל יב. אנציקלופדי תלמודית ערך הדור מצוה (ע' ערב"ג). ושמ"י. וראה לקו"ש חכ"ז ס"ע 10 ואילך ובהערות שם.

(45) ויקרא ג, טז.

(46) סוף הל' איסורי מזבח.

(47) ומפשטות ל' הרמב"ם משמע שהוא דין דאורייתא.

(48) ולהעיר משה"צ להרמב"ם שרש ב' (ע"ד הפרטים במצות, "ואהבת לרעך כמוך" וכיו"ב). ואכ"מ.

(49) ראה הערה הבאה.

(50) "הרוצה לזכות עצמו כו'" (רמב"ם שם). – ועפ"ז הכפתורים ופרחים דששת הקנים שבדאי לא נאמר בהם "משוקדים" (כנ"ל סעיף ב) אינם מעכבים בדיעבד. ומסתימת ל' הרמב"ם, "הכל משוקדים" משמע שדין אחד לכולם.

ואולי י"ל להיפך (ודלא ככפנים) – שלהרמב"ם הדין ד"משוקדים" (וגם המפורש במנורה) אינו לעיכובא.

הקנים (אף שבהם אין ספק) – כי הטעם לומר „הכל משוקדים” הוא (לא מצד הספק, אלא) מפני שהגדר ד „משוקדים” תוכנו הוא ענין וחיוב על „הכל”, על כל פרטי המנורה, וממילא חל הדבר הן על

הקנה האמצעי והן על ששת הקנים – שכולם צריכים להיות „ואנוהו” דוקא, „מן היפה המשובח ביותר . . מן הנאה והטוב”.

(משיחת ש"פ מטו"מ תשמ"ב)

